

กรณีศึกษาผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยชุด Homelessness : โดยมุ่งเสนอประสิทธิภาพการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้แสดง และผู้ชม

ธนกร สรรยัวราภิกู*

บทนำ

การเชื่อมโยงระหว่างสุนทรียศาสตร์ของผู้สร้างสรรค์กับผู้ชมมีความผูกพันกันมาอย่างแยกไม่ออก ซึ่งการเชื่อมโยงมักเปลี่ยนไปตามช่วงเวลาและบริบทของสังคมในช่วงนั้น ๆ ขึ้นอยู่ที่ว่าในช่วงเวลานั้นใครหรือแนวคิดแบบใดที่มีอิทธิพลต่อผู้ชมและสามารถสร้างให้ผู้บริโภคคล้อยตามได้ (เกษม เพ็ญภินันท์, สัมภาษณ์, 2559) ไม่เฉพาะศิลปะการออกแบบ ภาพวาด จิตรกรรม ประติมากรรม หรือสถาปัตยกรรมเท่านั้นที่สะท้อนมุมมองที่มีต่อบริบททางสังคมและพฤติกรรมของผู้ชม

นาฏศิลป์ คือ อีกหนึ่งศาสตร์ในศิลปะที่สามารถสะท้อนความเชื่อมโยงระหว่างสุนทรียศาสตร์และพฤติกรรมของผู้ชม จากอดีตที่ผู้คนรำรำเพื่อแสดงออกแสดงการบูชาเคารพต่อสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติแสดงออกโดยการรำรำเป็นหมู่ไม่มีการจัดระบบระเบียบของการแสดงถูกพัฒนารูปแบบโดยใช้การรำรำเป็นเครื่องมือในการเข้าสังคมไปจนถึงเป็นเครื่องมือที่กำหนดชนชั้นทางสังคม มีการจัดระบบระเบียบให้ผู้แสดงและผู้ชมแยกออกจากกันอย่างชัดเจนจนมาถึงนาฏศิลป์สมัยใหม่และนาฏศิลป์ร่วมสมัยการแสดงนาฏศิลป์ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการรำรำออกจากกฎข้อบังคับทั้งหลายรวมถึงการแบ่งแยกระหว่างผู้แสดงและผู้ชม ในช่วงเวลานี้พื้นที่การแสดงไม่จำเป็นต้องอยู่บนเวทีอีกต่อไปผู้แสดงสามารถใช้พื้นที่ที่ตนเองเห็นว่ามีเหมาะสมใช้ในการแสดงเพื่อแสดงความอิสระและเสรีภาพทางความคิดของศิลปินและเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นเช่นกัน (Maria del Pilar Naranjo Rico, 2016, Merce Cunningham: online) นาฏศิลป์ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงออกทางความคิดของศิลปินที่มีต่อสังคมในขณะนั้น มีการพัฒนารูปแบบการแสดงให้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมเพื่อก่อให้เกิดการสนทนา การแสดงออกถึงความเป็นมนุษย์โดยมีนาฏศิลป์เป็นสื่อกลางในการเชื่อมต่อกันระหว่างผู้สร้างสรรค์และผู้ชม (เกษม เพ็ญภินันท์, สัมภาษณ์, 2559) ถึงแม้ว่าจะมีรูปแบบการแสดงที่หลากหลายแต่ปัญหาที่ผู้สร้างสรรค์มักจะได้รับคือผลตอบรับจากผู้ชมที่ไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการสื่อสารได้ เนื่องจากการแสดงถูกถ่ายทอดออกมาจากประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์ซึ่งในหลายครั้งไม่ตรงกับประสบการณ์ของผู้ชมทำให้เกิดการคาดเดาและสงสัยในการรับชมผลงานทางนาฏศิลป์ ถึงแม้ว่าจะมีผู้กล่าวว่าการชม

*อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ผลงานศิลปะไม่จำเป็นต้องเข้าใจแต่ในความเป็นจริงหากเกิดความไม่เข้าใจในผลงานการแสดงอาจทำให้ผู้ชมเกิดการปฏิเสธการแสดงนั้น ๆ ได้ในทันที

ในงานเขียนชิ้นนี้การแสดงผลงานสร้างสรรค์ชุด Homelessness ถูกนำมาเป็นกรณีศึกษาในการแสดงที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมเพื่อให้เกิดบทสนทนาระหว่างความคิดเห็นจากทั้งสองฝ่าย คือ ความคิดและสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการแสดงออกและการตอบรับทางความรู้สึก ความเข้าใจของผู้ชมที่ได้สัมผัสกับการแสดงชิ้นนี้ โดยการแสดงชุดนี้ได้ทำการแสดงทั้งหมด 7 รอบการแสดง บริเวณชั้น 3 หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร (พื้นที่เปิด) ผู้คนสามารถเดินผ่านไปมาได้โดยไม่มีการกำหนดจำนวนของผู้ชมหรือควบคุมการรับชมของผู้ที่เข้ามาชมผู้สร้างสรรค์ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพทั้งการสังเกตพฤติกรรมของผู้ชมทั้งก่อนการแสดงระหว่างการแสดง และหลังการแสดง โดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ชมเพื่อนำผลจากกรณีศึกษามาศึกษาวิเคราะห์ถึงรูปแบบการแสดงที่มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมจะทำให้ผู้ชมสามารถรับรู้ถึงสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการบอกเล่าได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมกับการแสดงทางนาฏศิลป์จากอดีตผู้คนเดินรำให้พระเจ้าเพื่อที่จะร้องขอสิ่งที่พวกเขาต้องการพบหลักฐานในประเทศฝรั่งเศสและอิตาลี เห็นได้ว่าการรำรำในช่วงก่อนสมัยใหม่มักจะรำรำเพื่อตอบสนองความเชื่อทางศาสนา การเต้นลอกเลียนแบบสัตว์ การเต้นเพื่อการรักษา การเต้นเพื่อเข้าสังคม การเต้นเพื่อการติดต่อพระเจ้า ฯลฯ (Harriet Lihs, 2009:8) การแสดงไม่ได้ถูกแบ่งแยกระหว่างผู้ชมกับผู้แสดงผู้คนในสังคมใช้ความเชื่อผ่านการเต้นรำของตนเองในการติดต่อกับพระเจ้าหรือสร้างความบันเทิงและถ่ายทอดความรู้สึกตนเอง จนกระทั่งเกิดการพัฒนารูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 เกิดการแสดงบัลเลต์ในพระราชวังโดยผู้แสดงหันหน้าออกไปสู่ผู้ชมด้านเดียวก่อให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างผู้แสดงและผู้ชมยังเป็นการส่งเสริมความพยายามในการเป็นมืออาชีพของนักแสดง (Harriet Lihs, 2009: 42) การพัฒนาสู่ยุคสมัยใหม่ถึงแม้ว่าจะมุ่งเน้นความอิสระและเสรีภาพที่ต้องการหลุดพ้นจากกฎหรือข้อกำหนดต่าง ๆ แต่รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้แสดงกับผู้ชมยังคงมีการแบ่งแยกกันอยู่มากสังเกตได้จากผลงานการแสดงของศิลปินในยุคสมัยนี้ทั้ง ลอยด์ ฟูลเลอร์ (Lloyd Fuller) รุท เซนต์ แดนนิส (Ruth St. Denis) มาร์ธาเกรแฮม (Martha Graham) ฯลฯ ผู้ชมมีหน้าที่ชมการแสดงที่ผู้สร้างสรรค์ถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเองสู่ผลงานสร้างสรรค์ กระทั่งยุคหลังสมัยใหม่ถึงปัจจุบันการแสดงนาฏศิลป์ถูกนำเสนอโดยย้อนกลับไปที่มีการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมมากขึ้นดังเช่นในอดีต การแสดงนาฏศิลป์ในยุคหลังสมัยใหม่จะมีความแตกต่างไปจากการแสดงนาฏศิลป์สมัยใหม่เนื่องจากในยุคนี้เชื่อว่าการแสดงสามารถจัดแสดงได้ในสถานที่ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่โรงละคร เช่น สวนสาธารณะ ในพิพิธภัณฑ์ ช้างถนน เป็นต้น ทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมและผู้แสดงกลับไปมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นกว่าการแสดงในอดีตที่ผ่านมา

ปฏิสัมพันธ์ (Interactive) คือ เชิงตอบโต้ (ศัพท์บัญญัติราชบัณฑิตยสถาน, 2559:ออนไลน์)

นาฏศิลป์หมายถึงการแสดงศิลปะการพ้อนรำหรือความรู้แบบแผนของการพ้อนรำเป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตงดงามให้ความบันเทิงอันมีน่านวามรณและความรู้สึกของผู้ชมให้คล้อยตามศิลปะประเภทนี้ต้องอาศัยการบรรเลงดนตรีและการขับร้องเข้าร่วมด้วย เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณค่ายิ่งขึ้นหรือเรียกว่าศิลปะของการร้องรำทำเพลง (สุนทรียนิยม: 12)

การแสดงในพื้นที่เปิดเมิร์ซ คันนิงแฮม (Merce Cunningham) ได้กล่าวไว้ว่า “นาฏศิลป์ร่วมสมัยสามารถแสดงได้ทุกพื้นที่โดยปราศจากเงื่อนไขของสถานที่ หมายความว่านาฏศิลป์ร่วมสมัยไม่จำเป็นต้องแสดงในโรงละครอีกต่อไป (Maria del Pilar Naranjo Rico, 2016: online)

กรณีตัวอย่างผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด Homelessness ได้รับแรงบันดาลใจจากคนเร่ร่อนที่ผู้คนในสังคมมักจะมีปฏิกริยาในแง่ลบ ส่งผลให้เกิดการแบ่งแยกในสังคมโดยสามารถเห็นได้จากสื่อต่าง ๆ และกลุ่มทางสังคมออนไลน์ที่จัดขึ้นเพื่อนำเสนอมุมมองของคนเร่ร่อนยังเป็นการตอกย้ำปัญหาที่มีอยู่ในสังคมปัจจุบัน แต่มีอีกมุมมองที่ผู้สร้างสรรค์ได้ให้ความสนใจ คือ ความอิสระของคนเร่ร่อน จากการสำรวจพบว่ามีคนเร่ร่อนจำนวนหนึ่งที่ต้องการออกมาจากครอบครัวด้วยตนเอง โดยให้เหตุผลว่าตนเองไม่ต้องการการควบคุมจากใครสามารถไปไหนมาไหนได้เอง อยากทำอะไรก็ได้ทำ และมีอีกหนึ่งเหตุผลสำคัญ คือ คนเร่ร่อนบางคนไม่ต้องการที่จะรู้สึกว่าเป็นภาระของใครโดยต้องการพิสูจน์ว่าตนเองสามารถดูแลตนเองได้เช่นกัน

รูปภาพที่ 1 <http://www.thaihealth.or.th>

รูปภาพที่ 2 <http://www.chonburitime.com>

รูปภาพที่ 3 <http://resource.nationtv.tv>

จากข้อมูลเหล่านี้และนำมาเปรียบเทียบกับผู้คนในสังคมจะพบว่าผู้คนในสังคมถูกกำหนดบทบาทด้วยบริบท หน้าที่การงาน ภาพลักษณ์ ฯลฯ ทำให้เกิดความเครียดและความกดดัน ผู้สร้างสรรค์ตั้งคำถามว่า “จะเป็นอย่างไรหากผู้ชมจะทำการที่แตกต่างจากสิ่งที่ตนเองเคยกระทำ” เช่น การปรบมือในพื้นที่สาธารณะ การแลกเปลี่ยนคนรอบข้าง การสับมือ ร้องตะโกน และการควงสะโพกเป็นวงกลม

การทดลองแสดง

รูปแบบการแสดงก่อนขึ้นแสดงจริงผู้สร้างสรรค์ได้ทำการทดลองโดยนำท่าทางของผู้คนเร่ร่อนผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ทั้งท่าทางการนอน การนั่ง การเดิน รวมถึงการนำการเปรียบเทียบกับสัญลักษณ์เข้ามาประกอบเพื่อ ประชาสัมพันธ์งาน International Solo Festival 2016 ในรายการ “เสิร์ฟข่าว เสาร์-อาทิตย์” ผลตอบรับที่ได้คือ ผู้ชมไม่สามารถเข้าใจได้ถึงสารที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการจะสื่อ เห็นได้จากการแสดงความคิดเห็นบนโลกออนไลน์ของผู้รับชม

รูปภาพที่ 5 <https://www.facebook.com/เสิร์ฟข่าว-เสาร์-อาทิตย์>

จากการวิเคราะห์และประเมินบริบทต่าง ๆ ทั้งในด้านความคิดเห็นบนโลกออนไลน์และ ความเหมาะสมของการแสดงกับวัฒนธรรมของคนในสังคม ได้ผลตอบรับจากการสื่อความหมายของการแสดงไม่ตรงกับที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการทำให้ผู้สร้างสรรค์ปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงตามสถานที่ที่ผู้ชมสามารถยืนล้อมดูการแสดง ผู้ชมมีระยะห่างกับผู้แสดงเพียง 3 เมตรไม่รวมผู้ที่อยู่รอบ ๆ บริเวณ เนื่องจากสถานที่ที่เป็นสถานที่เปิดทำให้ผู้สร้างสรรค์จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาโครงสร้างทางการแสดงมุ่งไปที่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมให้ได้มากที่สุด โดยการสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้ชมเป็นทักษะที่สำคัญที่แสดงโดยผู้แสดงซึ่งรวมถึงความสามารถในการจัดการกับผู้ชมที่เข้ามาตอบสนองในทางที่เหมาะสมกับกรอบของการแสดงโดยการแสดงกรณีศึกษาที่ใช้ภาษาทั้งวัจนภาษา และอวัจนภาษาเป็นเครื่องมือในการสร้างปฏิสัมพันธ์

สถานที่การแสดง ชั้น 3 หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

รูปภาพที่ 4 หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร. ธนกร สรรยัรวราภิภู

กรณีศึกษาผลงานสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัย Homelessness

การแสดงในงาน International Solo Festival 2016 ดำเนินไปทั้งสิ้น 7 รอบ โดยผู้สร้างสรรค์มีแนวคิดตั้งนี้การกระทำในการแสดงเกิดเนื่องจากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายของสิ่งที่ผู้แสดงแสดง (objective) โดยจุดมุ่งหมายของการแสดงจะได้จากการตั้งคำถามให้ตรงประเด็นกับสิ่งที่กระทำ ใครทำอะไร กับใคร ทำอย่างไรและได้ผลอย่างไร (นพมาส แวหงส์. 2558: 5) การแสดงแบ่งออกเป็น 4 ช่วง ความยาวในการแสดง 6 นาที โดยผู้สร้างสรรค์ได้เลือกการสื่อสารด้วยคำพูดเพื่อเป็นการปูพื้นของสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการนำเสนอ

ช่วงที่ 1

“Hello everyone, today my performance is about Homelessness. At first, I would like to ask you one question “what do you think about homeless?” ผู้สร้างสรรค์เลือกการสื่อสารด้วยคำพูดเนื่องจากเป็นสิ่งที่ผู้ชมสามารถรับรู้และเข้าใจได้ง่ายที่สุด เพื่อแสดงว่าผู้แสดงเป็นใคร มีความสัมพันธ์กับผู้ชมอย่างไร อยู่ในสภาพแวดล้อมแบบไหน กระตุ้นความคิดของผู้ชมมีความต้องการอะไร มีอะไรก่อนหน้านั้นซึ่งสอดคล้องกับที่นพมาส แวหงส์ได้กล่าวเกี่ยวกับการปูพื้นเรื่องราวเพื่อเชื่อมต่อการแสดงกับผู้ชม

รูปภาพที่ 6 Homelessness. ธนกร สรรยัรวราภิภู

ต่อมาผู้สร้างสรรค์ได้เพิ่มเติมบทสนทนากับผู้ชม “It’s ok you don’t need to answer me ,just keep it in your mind. In my observation almost people in this society action like this to them.” จากนั้นผู้แสดงเริ่มการเคลื่อนไหวที่ตนเองได้สังเกตมาจากการประสบการณ์ของตนเองด้วยการเลียนแบบท่าทางไม่ว่าจะเป็นการใช้สายตา ท่าทางการใช้มือและชาวริสโตเติลได้กล่าวว่า “ศิลปะที่เลียนแบบธรรมชาติ” และเชกสเปียร์ กล่าวว่า “ละครคือกระจกสะท้อนชีวิต” ถือเป็น การสร้างภาพลวงให้เหมือนจริง (illusion of reality) (นพมาส แวหงส์. 2558: 45) นอกจากนั้น อริสโตเติลกล่าวไว้ว่า “มนุษย์มีสัญชาตญาณในการเลียนแบบมีความสุขที่ได้เลียนแบบและดูการเลียนแบบ ดังนั้น การเลียนแบบจึงเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความสุข” (นพมาส แวหงส์. 2558: 98) ผู้สร้างสรรค์ตั้งใจกำหนดรูปแบบการแสดงในช่วงนี้ ให้การแสดงเป็นตลกประเภทเสียดสี โดยจุดประสงค์ของการแสดงประเภทนี้มุ่งที่จะแก้ไขสิ่งที่บกพร่องในตัวมนุษย์และสังคมด้วยการนำข้อบกพร่องที่ผู้สร้างสรรค์พบเห็นมา ทำการแสดงออกด้วยการล้อเล่นถากถางให้ผู้ชมเกิดความละอาย โดยมีเป้าหมายว่าเมื่อผู้ชมได้ชมการแสดงที่เกิดขึ้นจะมองเห็นข้อบกพร่องของตนเองเกิดความละอายใจ และพยายามแก้ไขในสิ่งที่ บกพร่องของตนเอง (นพมาส แวหงส์. 2558: 25) ปฏิกริยาของผู้ชมในช่วงนี้จะมุ่งให้ความสนใจต่อการเคลื่อนไหวของผู้แสดง

รูปภาพที่ 7 Homelessness. ธนกร สรรยัวราริกู

ผลตอบรับในการแสดงช่วงนี้จากผู้ชมได้รับความเห็นว่า “การแสดงนี้เหมือนกระจกที่สะท้อนตนเอง เพราะตนเองเคยเป็นคนเร่ร่อนมาก่อน ฉันทเคยถูกมองแบบนี้ ฉันทเคยถูกขับไล่แบบนี้ มันเป็นความรู้สึกที่เจ็บปวดเมื่อได้มองภาพนี้อีกครั้ง” คำสัมภาษณ์ของหนึ่งในผู้ชม

ช่วงที่ 2

หลังจากจบการเคลื่อนไหวในช่วงต้น ผู้แสดงได้บอกกับผู้ชมว่า “It’s too boring , right? We talk about homeless many times. Homeless! Homeless! Homeless! (Laughing) but do you know all of this action make their movement be like this.” ผู้แสดงเคลื่อนไหวท่าทางของตนเองทั้งการหลบสายตา เดินห่อไหล่ การปิดปาก ปิดตา ที่แสดงถึงความไม่มีสิทธิหรือเสียงในสังคมตามที่ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษา (โครงการสนามหลวง มูลนิธิอิสรชน, ออนไลน์)

รูปภาพที่ 8 Homelessness. ชนกร สรรยัวราภิภู

ช่วงที่ 3

But you know one thing that I feel jealous about them..... that is..... ผู้แสดงได้ทำการปลดกางเกงของตนเองเอามาใส่ที่แขน พร้อมกับท่าทางการบินไปหาผู้ชมเพื่อกระซิบบอกสิ่งที่ตนเองต้องการ ปฏิกริยาของผู้ชมท่านอื่นที่ไม่ได้รับการกระซิบบอกเกิดความอยากรู้อยากเห็น ผู้สร้างสรรค์ต้องการสร้างความลับเพื่อให้ผู้ชมสนใจในการแสดงมากขึ้นกว่าเดิม “เป็นช่วงเวลาที่ผมรู้สึกสนใจมากที่สุด อาจจะเป็นเพราะผมสนใจในความลับทางการแสดงไม่ใช่การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ไม่น่าสนใจแต่ช่วงเวลานี้ที่ถูกสร้างขึ้นสามารถดึงผมให้เข้าไปอยู่ในงานของคุณได้มากกว่าเดิม” (สมพงษ์ เลิศวิมลเกษม, 2559: สัมภาษณ์) เมื่อผู้ชมได้รับคำตอบที่ผู้แสดงสื่อสารออกไปปฏิกริยาตอบกลับที่สังเกตได้ คือ รอยยิ้มและการพยักหน้า โครงสร้างการแสดงในช่วงนี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าการสร้างช่วงเวลาแห่งความลับสามารถกระตุ้นปฏิกริยาของผู้ชมได้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นช่วงการแสดงนี้มีการแสดงท่าทางต่างออกไปจากเดิม เช่น การกรีดร้องในในหอศิลป์ฯ การกระโดดไปมา การเคลื่อนไหวอย่างอิสระ เพื่อแสดงถึงการกระทำที่ในชีวิตจริงสามารถทำได้ยาก

รูปภาพที่ 9 Homelessness. ชนกร สรรยัวราภิภู

รูปภาพที่ 10 Homelessness. ชนกร สรรยัวราภิภู

ช่วงที่ 4

ช่วงสุดท้ายของการแสดงผู้สร้างสรรค์ผลงานมุ่งเน้นจุดมุ่งหมายไปที่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมให้มากที่สุด โดยการบอกเล่าในมุมที่ให้ผู้ชมคล้อยตาม “I know we can not do like this in the real life 100 percent because we have frame of our life. You have your work, I have my own work, you have your own look, I have my own look too. But we can put it down for a while and let’s do something crazy for make you are happier and fresher. Do you want to do that?” 90% ของผู้ชมจะมีการตอบรับ โดยทันทีว่า “yes” ตรงนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ชมสามารถเข้าใจในสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการสื่อสารและผู้ชมให้ความร่วมมือในการทำตามท่าทางที่ใช้และไม่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การปรบมือเสียงดัง การแลบลิ้นใส่ผู้อื่น การสะบัดมือ ร้องตะโกน และการหมุนควงสะโพก หลังจากที่ถูกผู้ชมได้ทำตามแล้วผู้แสดงได้ถามคำถามกับผู้ชมต่อว่า “Do you feel happier and fresher?” คำตอบที่ได้รับคือ “yes”

การแสดงในแต่ละครั้งกับปฏิกริยาในแต่ละรอบการแสดงระหว่างผู้แสดงและผู้ชมจะแตกต่างกันเสมอ และย่อมมีผลต่อการแสดงของนักแสดง (นพมาศ แวหงส์, 2559: 112) โดยในทุกรอบการแสดงผู้สร้างสรรค์ได้รับผลตอบรับที่คล้ายคลึงกันร้อยละ 80 ของผู้ชมแสดงความคิดเห็นว่าเป็นการแสดงที่ผู้ชมสามารถเข้าใจได้ง่าย เนื่องจากเกิดการสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้แสดงและผู้ชมจากการสัมภาษณ์ผู้ชมที่ได้รับชมการแสดงได้รับความคิดเห็นว่าเป็นการแสดงร่วมสมัยที่แสดงทั้งความรู้สึกและความเข้าใจเนื่องจากการสื่อสารที่ออกมาเป็นคำพูด แสดงให้รู้สึกซาบซึ้งไปกับสิ่งที่เกิดขึ้น ผลงานการแสดงนี้น่าจะได้พัฒนาเพื่อเป็นประโยชน์มาสู่กลุ่มคนเร่ร่อนและกลุ่มประชาชนทั่วไป” (วรารมย์ ปัจฉิมสวัสดิ์, สัมภาษณ์, 2559: สัมภาษณ์) “ฉันเข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้นและฉันขอบคุณที่คุณได้คุยกับฉันโดยตรงไปตรงมา ถึงแม้ว่ารู้สึกอึดอัดไปกับการแสดงเพราะโดยส่วนตัวไม่ได้เป็นคนที่ถูกรักใครเมื่อได้รับชมการแสดงนี้แล้วทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัดในช่วงต้น แต่การแสดงนี้เป็นแรงบันดาลใจที่พิเศษมากเห็นได้ว่าผู้ชมมีปฏิกริยาตอบกลับและเกิดปฏิสัมพันธ์” (Linsey Paige Phillips-Dawson, 2559: สัมภาษณ์) “ผมชอบความลับในการแสดงของคุณโดยเฉพาะในช่วงท้ายของการแสดงทำให้มีความสุขและผ่อนคลายมากขึ้นผมคิดว่าคนเราควรได้ทำอะไรที่บ้า ๆ บอ ๆ บ้าง เห็นว่าการแสดงนี้สามารถขยายผลพัฒนาต่อเนื่อง” (สมพงษ์ เลิศวิมลเกษม, 2559: สัมภาษณ์) เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นคำสัมภาษณ์ของผู้ชมที่มีความคิดเห็นต่อการแสดงนี้

รูปภาพที่ 11 Homelessness. ธนกร สรรยัวราภิภู

บทสรุป

ถึงแม้ว่าการวางโครงสร้างของการแสดงจะไม่ได้นำไปสู่เรื่องเดียวกัน เนื่องจากการแสดงผลงานทางนาฏศิลป์ร่วมสมัยไม่จำเป็นต้องดำเนินเรื่องราวละครที่จำเป็นต้องบอกจุดเริ่มต้นนำไปสู่จุดสิ้นสุด เพียงแต่จำเป็นต้องวางโครงสร้างของการแสดงให้อยู่ในประเด็นหัวข้อที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการอย่างชัดเจนมุ่งเน้นความสำคัญของการแสดงที่เป็นธรรมชาติ หมายถึง การแสดงที่เหมือนธรรมชาติที่สุด นักแสดงจำเป็นต้องคิดว่าตนเองไม่ได้แสดงอยู่แต่กำลังเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ จริงหลีกเลี่ยงความคิดที่ว่ามีคนดูแต่เปลี่ยนให้ผู้ชมเป็นคู่สนทนาในการบอกเรื่องราวที่เกิดขึ้นซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้สร้างสรรค์ที่กำหนดรูปแบบการแสดงกรณีศึกษาเพื่อมุ่งไปที่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมอย่างแท้จริงถึงแม้ว่าผู้สร้างสรรค์จะนำแนวความคิดเรื่องการแสดงที่เหมือนธรรมชาติมาปรับใช้แต่การมุ่งเข้าสู่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมนั้นผู้สร้างสรรค์จำเป็นต้องรู้ว่ามีคนมองอยู่และสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารทางสายตา การพูดคุย การสัมผัส นอกจากนี้คุณสมบัติของผู้แสดงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้การปฏิสัมพันธ์ในการแสดงเกิดประสิทธิภาพมากที่สุดจากการแสดงกรณีศึกษาจึงสรุปคุณสมบัติของนักแสดงในการแสดงรูปแบบที่มีการปฏิสัมพันธ์ได้ดังนี้

สามารถสร้างความสัมพันธ์โดยเฉพาะระหว่างผู้แสดงและผู้ชมเป็นส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ชมและการตอบสนอง ผู้แสดงจำเป็นต้องสามารถจัดการสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ไปในทิศทางที่ดี ไม่บังคับให้ผู้ชมกระทำในสิ่งที่รู้สึกเขินอาย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพิจารณาวิธีการที่ผู้แสดงเข้าใกล้ผู้ชม และวิธีการเชิญผู้ชม

- ต้องมีทักษะการสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้ชมซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญต่อการแสดงรวมถึงความสามารถในการจัดการกับผู้ชมที่เข้ามาตอบสนองในทางที่เหมาะสมกับกรอบของการแสดงทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา
- สามารถสร้างคำถามในการถามคำถามต่อผู้ชมได้ชัดเจนในการแสดงรูปแบบปฏิสัมพันธ์นักแสดงควรสร้างคำถามที่ผู้ชมสามารถตอบได้ในสถานการณ์จริง ไม่ควรใช้คำถามที่แปลกประหลาดหรือกดดันผู้ชมมากจนก่อให้เกิดความอึดอัด

บรรณานุกรม

เกษม เพ็ญภินันท์. (สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2559)

โครงการสนามหลวง มูลนิธิอิสรชน. (2559). ค้นเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2559. จาก <http://issarachon.org/volunteer-thai/>

นพมาศ แวหวงษ์. (2558). *ปริทัศน์ศิลปการละคร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรารมย์ ปัจฉิมสวัสดิ์. ผู้ก่อตั้งมูลนิธิเพื่อนศิลปะ. (สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2559)

ศัพท์บัญญัติราชบัณฑิตยสถาน. (2559). Inteactive. ค้นเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2559. จาก <https://dict.longdo.com/search/interactive>.

สมพงษ์ เลิศวิมลเกษม. (สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2559)

เอกสารประกอบการเรียนการสอนสุนทรียนิยม Aesthetic Appreciation. (2555). กรุงเทพฯ: ภาควิชา มนุษยศาสตร์และศิลปกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

Linsey Paige Phillips-Dawson. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2559)

Maria del Pilar Naranjo Rico. Merce Cunningham. (2016). ค้นเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2559. จาก <http://www.contemporary-dance.org/contemporary-dance-history.html>.